महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई -४००००१
दूरध्वनी क्र: ०२२-२२०१३५७८ Email ID : soyojana११.rdd-mh@nic.in

---

क्रमांक-मुसपंअ-२०२५/प्र.क्र.१५२ /यो-११ दिनांक :- १६ ऑक्टोबर, २०२५

प्रति,
मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद, सर्व

विषय- **मुख्यमंत्री समृद्ध पंचायतराज अभियानाची प्रभावी अंमलबजावणी बाबत**
संदर्भ- ग्राम विकास विभाग शासन निर्णय क्र:-मुसपंअ-२०२५/प्र.क्र.१५२(E-११२३०५७)/यो-११ दि.०६ ऑगस्ट, २०२५.

महोदय,

"मुख्यमंत्री समृद्ध पंचायतराज अभियान" या शासनाच्या महत्त्वाकांक्षी अभियानास संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आलेली असुन दि.१७ सप्टेंबर पासून अभियानाची सुरुवात झालेली आहे.

मा.मंत्री (ग्रामविकास) व मा.प्रधान सचिव (ग्रामविकास) यांनी दि.०९.१०.२०२५ रोजीच्या व्ही.सी. मध्ये केलेल्या सूचनेच्या अनुषंगाने, ग्रामपंचायत स्तरावरील वेबसाईट विकसित करताना त्यामध्ये समाविष्ट करावयाच्या बाबी या पत्रासोबत जोडून पाठविण्यात येत आहेत.

आपला,

(सागर मनोरे)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत:- निवडनस्ती यो-११.

ग्रामपंचायतीसाठी वेबसाइट मार्गदर्शक तत्त्वे आणि फ्रेमवर्क

१. शासकीय ब्रँडिंग - लोगो आणि थीम
ग्रामपंचायतीच्या वेबसाइटवर शासनाच्या लोगो आणि ठरविलेल्या थीमनुसार सुसंगत ब्रँडिंग वापरले जावे.

२. मालकी हक्क (Ownership):
संबंधित शासकीय विभाग / संस्थेचे नाव, पत्ता किंवा संपर्क माहिती मुख्यपृष्ठावर, फूटर / हेडरमध्ये तसेच सर्व महत्त्वाच्या प्रवेश पानांवर स्पष्टपणे प्रदर्शित केली जावी.

३. भाषा समर्थन:
ही वेबसाइट मराठी आणि English या दोन्ही भाषांना समर्थन देणारी असावी.

४. वेबसाइट कंटेंट मॅनेजमेंट:
सर्व महत्त्वाचे शासन निर्णय (GR), नोटिसेस, योजना आणि कामाशी संबंधित दस्तऐवज नियमितपणे अद्ययावत ठेवावेत.

५. फोटो व तपशील पडताळणी:
मा. मुख्यमंत्री, मा.उपमुख्यमंत्री, मंत्रीमंडळातील सदस्य तसेच संबंधित विभागीय अधिकाऱ्यांचे फोटो आणि तपशील अद्ययावत ठेवावेत व संस्थेची अद्ययावत पदसोपान रचना (Hierarchy) योग्य प्रकारे प्रदर्शित करावी.

६. नवीन घोषणा व कार्यक्रम:
वेबसाइटवर नागरिकांसाठी ताज्या घोषणा, अलर्ट्स, फ्लॅगशिप प्रोग्राम्स, योजना आणि महत्वाची माहिती प्रदर्शित केली जावी.

७. साइटमॅप / कंटेंट इंडेक्स:
वेबसाइटवरील सर्व विभाग आणि पानांचे तर्कसंगत मांडणी दर्शविणारा साइटमॅप किंवा कंटेंट इंडेक्स तयार करावा.

८. सर्च फंक्शनॅलिटी (Search Functionality):
कीवर्डच्या आधारे माहिती शोधता येण्यासाठी सर्च सुविधा उपलब्ध करावी.

९. नागरिक फीडबॅक मेकॅनिझम फॉर्म:
नागरिकांकडून सूचना, अभिप्राय आणि तक्रारी प्राप्त करण्यासाठी ऑनलाइन फीडबॅक फॉर्म उपलब्ध करून द्यावा.

१०. सोशल मीडिया इंटिग्रेशन:
ग्रामपंचायत आणि ग्रामीण विकास विभाग (RDD) यांच्या इंस्टाग्राम आणि फेसबुक हँडल्ससह सोशल मीडिया जोडणी (Integration) करावी.

१. मुख्यपृष्ठ (गाव एक दृष्टिक्षेपात) (Home Page)

- हिरो बॅनर: गावाचा फोटो, लोगो आणि घोषवाक्य (उदा. "स्मार्ट व्हिलेज, एम्पावर्ड पीपल").
- त्वरित माहिती: लोकसंख्या, घरसंख्या, साक्षरता दर, प्रभाग, एकूण क्षेत्रफळ, पाण्याचे स्त्रोत.
- ताज्या बातम्या व अद्यतन
- लाइव्ह हवामान विजेट (गूगल लिंक).
- आजचा सुविचार / पंचायत संदेश.
- भाषा बदल (मराठी/हिंदी + इंग्रजी).
- नवोन्मेषी कल्पना:
  "वेलकम व्हिडिओ" – सरपंच किंवा युवकांकडून गावाच्या यशाबद्दल छोटा व्हिडिओ क्लिप.
  "प्रगती मीटर" – सॅमृद्ध पंचायत योजना प्रगती, स्वच्छता टक्केवारी, नळजोडणी कव्हरेज इत्यादी दाखविणारा ॲनिमेटेड इन्फोग्राफिक.

२. ग्रामपंचायतीबद्दल (About the Gram Panchayat)

- गावाचा इतिहास.
- पंचायत संरचना (सरपंच, उपसरपंच, सदस्य).
- पंचायत कार्यालयाचा पत्ता, कामकाजाची वेळ आणि संपर्क माहिती.
- भूमिका व जबाबदाऱ्या - कोण काय करते.
- मुख्य संपर्क क्रमांक / आपत्कालीन संपर्क: आरोग्य केंद्र, पोलीस, रुग्णवाहिका, रक्तपेढी, अग्निशमन, आपत्ती व्यवस्थापन विभाग, FPO गट, MSEB विभाग, वन विभाग इत्यादी.
- दृष्टीकोन, ध्येय आणि मूलभूत मूल्ये.
- "आपले नेते ओळखा" – प्रत्येक सदस्याची ओळख

३. प्रमुख प्रकल्प आणि उपक्रम (Key Projects & Initiatives)

- विकास कामे व सुरू असलेल्या योजना दाखविणे.

- पूर्ण प्रकल्पांची माहिती (फोटोसह, वर्ष, खर्च, परिणाम).
- सुरू असलेल्या प्रकल्पांची यादी आणि प्रगती.
- प्रस्तावित / आगामी प्रकल्प.
- नवोन्मेषी कल्पना:
  "पूर्वी आणि नंतर" गॅलरी (स्लायडरद्वारे परिवर्तन दाखविणे – रस्ते, तळी, शाळा).
  "संकल्प ट्रॅकर" – १० बिंदूंचा गावाचा वचन ट्रॅकर (स्वच्छता, डिजिटल साक्षरता, हरित ऊर्जा इ.)
  "इम्पॅक्ट डॅशबोर्ड" – डेटा-आधारित प्रगती (उदा., बांधलेली स्वच्छतागृहे %, वीजपुरवठा असलेली घरे %).

४. योजना आणि लाभार्थी माहिती (Schemes & Beneficiary Information)

- केंद्र / राज्य / जिल्हा स्तरावरील लागू योजना.
- अर्ज प्रक्रिया, पात्रता, आवश्यक कागदपत्रे.
- "योजना कव्हरेज नकाशा" – प्रत्येक वॉर्डनिहाय लाभ घेतलेल्या घरांचा इंटरॲक्टिव्ह नकाशा.
- "स्टार लाभार्थी" कथा – मानवी अनुभव कथन (उदा., "मनरेगामुळे माझे जीवन कसे बदलले").

५. घोषणा आणि परिपत्रके (Announcements & Circulars)

- बैठकीच्या सूचना (ग्रामसभा, गाव समिती).
- परिपत्रके / आदेश / कार्यालयीन नोंदी.
- महत्त्वाच्या अंतिम मुदती (कर भरणा, निवडणुका, शिबिरे).
- डाउनलोड विभाग (फॉर्म, कागदपत्रे, पीडीएफ).
  इंटरॲक्टिव्ह कॅलेंडर – आगामी गाव घटना आणि ग्रामसभा बैठकांचे वेळापत्रक दाखविणे.

६. ग्राम पायाभूत सुविधा आणि सुविधा (Village Infrastructure & Facilities)

- पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता.
- रस्ते आणि रस्त्यावरील दिवे.
- शाळा, अंगणवाडी, आरोग्य केंद्रे.

- वाचनालये, खेळाचे मैदान, स्वयं-साहाय्य गट केंद्रे.
- बसथांबे / संपर्क सुविधा.
- आरोग्य शिबिरे आणि लसीकरण मोहिमा.
- नवोन्मेषी कल्पना:

  "ग्राम पायाभूत नकाशा" – GIS-शैलीचा नकाशा किंवा सॅटेलाईट दृश्य क्लिक करण्यायोग्य चिन्हांसह.

  "स्मार्ट व्हिलेज डॅशबोर्ड" – दररोजचा वीजपुरवठा, पाण्याची उपलब्धता इत्यादी दाखविणे.

७. अर्थसंकल्प आणि पारदर्शकता (Finance & Budget Transparency)

- वार्षिक अर्थसंकल्पाचा सारांश.
- उत्पन्नाचे स्रोत (अनुदाने, कर, देणग्या).
- खर्चाचे विभाजन.

  "आपला रुपया कुठे जातो" – ग्रामनिधीचा वापर दाखविणारा इन्फोग्राफिक.

  "इंटरॲक्टिव्ह बजेट व्हिज्युअलायझर" – पारदर्शकतेसाठी पाई चार्ट स्वरूपात माहिती.

८. नागरिक सेवा आणि फॉर्म्स (Citizen Services & Forms)

- नागरिक सेवा लिंक: प्रमाणपत्रे (जन्म, मृत्यू, RTS).
- तक्रार निवारण पोर्टल लिंक.
- फीडबॅक आणि सूचना.
- ऑनलाइन कर भरणा (लागू असल्यास) – क्यूआर कोड इंटिग्रेशनसह.

९. आमचे गाव – ओळख आणि संस्कृती (Our Village – Identity & Culture)

- गावाचा इतिहास आणि सण.
- स्थानिक मंदिरे, वारसा स्थळे.
- लोककला, संगीत आणि परंपरा.
- पर्यटकांसाठी होम स्टे पर्याय.
- गौरवशाली व्यक्ती (स्वातंत्र्यसैनिक, कलाकार, शिक्षक इ.).
- सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि लोककला.
- स्थानिक पाककृती, हस्तकला, खास उत्पादने.

- FPO गटांची माहिती आणि त्यांचे कार्य.
- "व्हर्च्युअल गॅलरी" – जुन्या छायाचित्रांचे संग्रह.
- "गावचा आवाज" – ज्येष्ठ नागरिकांचे अनुभव व ज्ञान शेअर करणारे व्हिडिओ.

१०. रोजगार आणि कौशल्य विकास (Employment & Skill Development)

- स्थानिक नोकऱ्या / निविदा / करार.
- स्वयं-साहाय्य गट आणि MSME उपक्रम.
- युवक प्रशिक्षण / डिजिटल साक्षरता मोहीम.
- रोजगार पोर्टल लिंक (शासकीय संकेतस्थळे).
- "गाव टॅलेंट डायरेक्टरी" – स्थानिक कुशल व्यक्तींची यादी (वीजतज्ञ, राजमिस्त्री, टेलर इ.).
- शेतकरी सहाय्य केंद्र – पिकांचे भाव, खतांची माहिती, बाजार अपडेट्स.
  महिला प्रेरणादायी कथा आणि कौशल्य कार्यक्रम.

११. शिक्षण आणि युवक कोपरा (Education & Youth Corner)

- शाळांची माहिती व विद्यार्थ्यांची कामगिरी.
- शिष्यवृत्ती योजना.
- करिअर मार्गदर्शन.
- क्रीडा आणि NSS उपक्रम.
- "महिन्याचा विद्यार्थी" सन्मान.
- "Youth Speak" – ब्लॉग्स, यूट्यूब व्हिडिओ, रील्स पोस्ट्स.
- स्थानिक उद्योजक आणि शेतकऱ्यांच्या यशोगाथा.

१२. तक्रार निवारण आणि फीडबॅक (Grievance Redressal & Feedback)

- ऑनलाइन तक्रार फॉर्म.
- स्थिती ट्रॅकिंग.
- एस्कलेशन मॅट्रिक्स.
- सूचना पेटी / फीडबॅक फॉर्म.
- टोल-फ्री संपर्क / व्हॉट्सॲप बॉट.
- मासिक अहवाल – सोडविलेल्या तक्रारींचे प्रमाण दाखविणे.

१३. पर्यावरण आणि शाश्वत विकास (Environment & Sustainability)

- वृक्षारोपण मोहिमा
- प्लास्टिक-मुक्त अभियान
- कचरा वर्गीकरण योजना
- पावसाचे पाणी साठवण उपक्रम
- सौर ऊर्जा योजना
- पाणी संवर्धन प्रयत्न
- "ग्रीन स्कोअरबोर्ड" – वृक्षसंख्या आणि लक्ष्य दाखविणे
- "एडॉप्ट अ ट्री" – नागरिकांना झाड प्रायोजित आणि मॉनिटर करण्याची सुविधा
- कृषी आणि उपजीविका
- पीक सल्ला आणि हवामान अद्यतने
- शेतकऱ्यांच्या यशोगाथा
- बाजारभाव आणि उत्पादन माहिती.

१४. गॅलरी आणि मीडिया (Gallery & Media)

- फोटो गॅलरी (सण, विकास कामे)
- व्हिडिओ गॅलरी
- पत्रकार परिषद / मीडिया कव्हरेज
- "तेव्हा आणि आता" फोटो स्लायडर
- "मिनी डॉक्युमेंटरीज" – गावातील बदल दर्शविणारे २ मिनिटांचे व्हिडिओ

१५. संपर्क आणि सहकार्य (Contact & Collaboration)

- ग्रामपंचायत कार्यालयाचे संपर्क तपशील.
- कार्यालयाचे स्थान नकाशा.
- फीडबॅक फॉर्म.
- भागीदार NGO, CSR दाते आणि शासकीय विभागांची यादी.
  "स्वयंसेवक बना" – युवक व संस्थांसाठी सहभाग फॉर्म.

१६. डॅशबोर्ड: "माझे गाव, माझी प्रगती" (Dashboard: "My Village, My Progress")

- लोकसंख्या | साक्षरता | स्वच्छता कव्हरेज.
- नळजोडणी | वीजपुरवठा.
- योजना लाभार्थी | ग्रामनिधी वापर टक्केवारी.

- तक्रारींचे निराकरण | वृक्षारोपण.
- रीअल-टाइम डॅशबोर्ड
- वॉर्डनिहाय तुलनात्मक ग्राफ.
- “वर्षातील टॉप ५ उपलब्धी” झलक.